

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 4. Vtrum voluntati possit inferri violentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Dices, Fieri nequit, vt quis sciens omitat aliquid, nisi voluntariè aliquid faciat, cui omisso illa necessariò sit coniuncta: qui enim omittit Sacrum, simul vult aliquid, cum quo simul stare nequit Sacri auditio; vt ambulare, studere, & similia: ergo omisso numquam est sine aliquo actu.

Respondeo, Non negamus quia omissioni semper aliquis actus voluntarius coniunctus sit: sed dicimus, omissionem non habere ab illo actu quòd sit voluntaria; quia actus ille non est causa omissionis, neque ab illo pendet omisso; sed tantum per accidens ei coniungitur; vt patet, cum quis omittens Sacrum, vadit ambulatum; non tamen idèd omittit vt ambulet.

D V B I V M II.

Quando euentus, qui ex omissione sequitur, censetur voluntarius?

25 **R**espondeo, Præter tria supra dicta, scilicet vt possit euentum impedire, vt aduertat se posse, & vt omittat impedire, requiritur vltèrius quartum, nempe præceptum, vt teneatur impedire.

Vt euentus censetur tibi voluntarius ex omissione, requiritur vt tenearis illum impedire.

Colligitur ex D. Thoma hoc loco, cum ait: Id quod sequitur ad defectum actionis, non semper reductur sicut in causam, in agens, eò quòd non agat. Probatnr exemplis: nam ex eo quòd Deus non impediatur hominum malitiam, eueniunt multa peccata; non tamen peccata sunt Deo voluntaria, sed inuoluntaria; vt pote contra expressam ipsius voluntatem, et si non efficacem. Cuius non est alia ratio, nisi quòd non teneatur illa impedire: omisso tamen non impediendi, est illi omninò voluntaria; quia directè vult non impedire. Pari modo, si ex eo, quòd omittam pugnantes separare, sese interficiunt, mors eorum non est mihi voluntaria, quando absque periculo non poteram; quia non tenebar eam impedire cum periculo vitæ meæ; omisso tamen separandi, voluntaria est. Denique est hoc ad eòd verum, vt non solum euentus secutus ex libera omissione censetur non voluntarius, si non tenearis illum impedire; sed neque etiam is, qui sequitur per accidens ex aliqua positiua actione, quando illam actionem non tenebaris propter illum euentum euitare. v. g. si ex eo, quòd pulchra mulier prodit in publicum, sequatur aliquos eius formam prouocari; euentus ille non censetur illi mulieri voluntarius, qui præter eius intentionem secutus est; quia non tenebatur abstinere à publico, vel ornatu conueniente, ad illum euentum euitandum.

26 **P**etes, Quare euentus secutus per accidens ex aliquo opere, vel operis omissione, censetur potius esse voluntarius, quando tenemur illum impedire, quàm quando non tenemur; cum tamen omisso censetur voluntaria, etiam si non teneamur eam vitare?

Cur euentus, quem non tenearis impedire, censetur minus voluntarius, quàm omisso censetur voluntarius quia non tenearis vitare.

Respondeo; Omisso est voluntaria, quia per se & directè pendet à voluntate, vel directè volente omittente, vel suspendente actum suum: vnde ad hoc non requiritur vt sit contra præceptum. Euentus autem qui præter intentionem sequitur ex opere, vel operis omissione, non pendet per se à voluntate: quia neque directè volutus est, neque sequitur directè ex volitione, vel omissione voluntatis: vnde voluntas non potest esse causa physica huius effectus, præsertim quando sequitur ex

omissione; omittendo enim non potest effectum posituum realiter causare. Censetur tamen hic euentus voluntarius, quando tenemur impedire, & non impedimus: quia secundum æstimationem moralem censetur tunc illum voluisse. Ratio est, quia quando est obligatio impediendi euentum, quamdiu ea viget & vrget, nulla potest esse iusta ratio non impediendi. Vnde si non impediatur, præsumitur euentum voluisse; sicque imputatur, ac si voluisset directè: quamuis non æquali gradu.

Confirmatur à simili; Si enim voluntas non impediatur euentum quem tenetur impedire, perinde censetur facere, ac si columna fulciendæ domui constituta, seipsam subtraheret; ex qua subtractione sequeretur domus ruina. Vnde sicut illa subtractio esset causa ruinae, ita omisso voluntatis obligatæ ad aliquem effectum impediendum, censetur causa illius effectus. Si verò non teneamur euentum impedire, non possumus præsumi illum voluisse, ex eo quòd non impediatur; quia iustam causam habemus non impediendi. Vt si non succurras laboranti extrema fame, eò quòd tu vel parens tuus in simile periculum incideret; non censetur voluisse eius mortem.

à simili.

ARTICVLVS IV.

Vtrum voluntati possit inferri violentia?

Conclusio est, Voluntati posse vim inferri, quòd attinet ad actus imperatos; non tamen secundum actus elicitos.

17

Notandum est, Et si Coactum & Violentum sæpè pro eodem accipiuntur, quia vtrumque est contra propriam inclinationem; est tamen inter hæc nonnulla distinctio. Itaque vtriusque ratio est explicanda. Violentum dicitur, cuius principium est extra, nihil conferente eo, quòd patitur. Colligitur ex Aristot. 3. Ethic. cap. 1. Sensus est, Violentum dicitur, quod non oritur ab interna inclinatione, sed à causa extrinseca irrogatur, nihil conferente passo; id est, passo renitente in contrarium; vt rectè explicat Almainus Tractat. 1. moralium, cap. 2. & Alij. Nisi enim hæc particula sic explicetur, oportebit fateri omne subiectum vim pati, dum perficitur; & materiam violentè informari formam, animam gratiam, aërem lumine (quod tamen absurdissime diceretur, cum hæc secundum naturalem inclinationem recipiantur) quia hæc inferuntur à causa extrinseca, subiecto nihil conferente, seu coadiuuante. Debet ergo illa particula exponi contrariè; vt idem sit quòd renitente subiecto.

Quid violentum.

Clariùs sic, Violentum est, quod irrogatur à causa extrinseca, contra internum rei appetitum, siue naturalem, siue elicium. verbi gratia, Motus lapidis sursum, violentus est; quia inferitur à causa extrinseca contra internum lapidis nutum, quod eorsum inclinatur: calefactio aquæ violenta est respectu aquæ; quia ab extrinseco inferitur contra internam eius propensionem: materia primæ (si tamen est aliqua, præter elementa) nihil est violentum; tum quia nihil est contra eius inclinationem; tum quia non habet vllam inclinationem nisi passiuam, id est, ad recipiendum. Violentum autem debet esse contra inclinationem actiuam, & veluti renisum ipsius rei; vel

vel certe contra formalem, qualis est inter formas, quae se vicissim expellunt: vt si diuina virtute cum calore in aqua cōseruaretur frigus; tunc enim vtraque forma alteri esset violenta, seu violentē illi coēxisteret. Quidquid igitur in tota creatura fit à causa extrinseca, siue creata, siue increata, contra inclinationem rei, est violentum.

Coactum autem dicitur, quod à causa extrinseca insertur contra appetitum elicatum. Vnde solum locum habet in brutis, hominibus, & Angelis; ac proinde minus latè patet quàm violentum. Omne enim coactum, est violentum; non contra; vt patet ex definitione. Nec obstat, quòd dicamur aliquid facere coacti, quod tamen à principio intrinseco, scilicet voluntate & potentiâ motiuâ facimus: quia talis est imperfecta coactio; quatenus nimirum est à causa extrinseca cōtra quandam voluntatem imperfectam & inefficacem; vt est id, quod cū metu facimus: vellemus enim non facere, si commodè possemus; omnibus tamen consideratis absolutè volumus. His positis.

D V B I V M I.

Vtrum voluntati aliquo modo possit vis inferri circa actus internos ipsi inexistentes, vel circa huiusmodi actuum carentiam?

Omissa quorundam Nominalium sententiâ, qui putant actus voluntatis extrinsecus infundi posse.

Dico Primò, Fieri nullo modo posse, vt voluntas vim patiatur circa suos actus internos, quibus, v. g. vult, amat, odit, gaudet; siue, vt isti actus sint violenti.

Probatur, Quia fieri nequit, vt isti actus voluntatis, sint à principio extrinseco, voluntate, nihil ad eos cooperante: ergo fieri nequit, vt sint violenti. Consequentia patet à definitione. Antecedens probatur, Quia omnis actus quo voluntas vult, est actus vitalis, & vita quaedam, de cuius ratione est procedere à principio intrinseco; vt supra ostensum est. Hinc infero idem dicendum de actibus intellectus, sensuum interiorum & exteriorum, & appetitus sensitiui, comparatis ad potentiam, à qua eliciuntur: nullus enim huiusmodi actus potest esse violentus respectu suae potentiae, cuius est actus vitalis; vt etiam rectè docuit Durandus in 2. d. 25. q. 3. Aduerte tamen, Etsi nullus actus voluntatis possit esse violentus, vel coactus, potest tamen aliquis esse inuoluntarius, vt patet in primis motibus rationem praueientibus; sunt enim contra voluntatem elicitam: non tamen sunt à principio extrinseco, vt postulat violentum.

Dico Secundò, Etiam si huiusmodi actus secundum suam substantiam produceretur à solo Deo in voluntate, non possent tamen esse violenti respectu naturalis inclinationis voluntatis: possent tamen esse violenti & coacti respectu appetitus eliciti.

Prior pars est Durandi supra, & probatur; Quia inclinatio voluntatis est ad omnem actum quem potest recipere, neque renititur in recipiendo: sicut & in ceteris potentijs est inclinatio ad omnem actum, cuius potentia sunt capaces, quae non renititur; in intellectu ad omnem intellectionem recipiendam; in visu ad omnem visio-

nem; sicut in materia est potentia ad omnem formam. Itaque voluntas respectu naturalis potentiae non potest vim pati.

Altera pars probatur; Quia voluntas per actum elicatum potest reniti infusione talis actus, sicut & infusione habitus, & gratiae, expressè nolendo, vt talis actus vel habitus infundatur: & sic talis infusio erit violenta & coacta; vt pote renitente voluntate per actum elicatum.

Hinc inferunt; Gregorius in 2. d. 25. & alij Nominales, fieri posse per potentiam Dei absolutam, vt simul in voluntate existant volitiones contrariae; v. g. Vt quis simul Deum odio habeat per actum à se elicatum, & amet per actum à Deo infusum, qui odio sit contrarius.

Sed reuerà neque id sequitur iuxta nostram sententiam; neque villo modo videtur verum.

Primò, Quia per istum amorem violentè infusum, voluntas non amabit Deum; amare enim est vitaliter in se amorem elicere. Secundò, Quia iste amor infusus naturaliter excludet odium; Deus enim non potest illud supernaturaliter cōseruare, quia esset actor peccati. Tertio, Etiam si cetera omnia concederentur; isti tamen actus non possunt esse simul; quia alter alterius obiectum vicissim interimit: amor enim statuit bonum; & tollit malum; odium statuit malum, & tollit bonum. Vnde, sicut implicat vt quis simul effectum det bonum, & tollat; ita etiam implicat vt simul affectu det & tollat, quod fit per amorem & odium. Pari ratione non potest quispiam eidem veritati simul assentire & dissentire; quia assentiendo, statuit esse verum, & non falsum; dissentiendo, statuit esse falsum, non verum.

Quidam aliam rationem afferunt, nempe requiri, vt versentur circa idem obiectum eodem modo apprehensum, & sub eadem ratione. Vnde si versentur circa diuersa obiecta, vel circa idem diuerso modo consideratum, non fore contraria. Sed haec ratio non videtur vera: sicut enim vt duo assensus sint contrarij; non est necesse, vt ob eandem causam dissentias, ob quam alius assentit: sed sufficit, vt absolutè dissentias, negans esse verum, quod alius affirmat esse verum, etiam si diuersis rationibus moueamini: ita, vt amor, & odium sint contraria, non requiritur vt eadem sit causa amoris & odij. Confirmatur, Quia alioquin non esset possibile odium, quod sit contrarium amori diuino. Nam fieri nequit vt Deus odio habeatur propter excellentiam suae bonitatis, ob quam amatur, sed ob aliam causam habetur odio; nempe quia peccata infert. Itaque solum requiritur vt vnum idemque obiectum absolutè ametur volendo ipsi bonum, & non malum; & absolutè odio habeatur volendo illi malum, & nullum bonum, etiam si ob diuersas rationes id fiat. Fa-teor tamen maiorem esse contrarietatem actuum, quando est eadem ratio & causa.

Dico Tertio, Etsi voluntas non possit villo modo vim pati in actionibus suis elicendis, siue in actibus positiuis; potest tamen aliquo modo vim pati in non elicendis, seu in actuum carentiâ. Vbi

Notandum est, dupliciter, voluntatem impediri posse ne amet, aut odio habeat, aut delectetur.

Primò, Si Deus intellectum distrahat, voluntate renitente, ne de re amanda cogitet, ne delectetur.

D iij

ctetur

28
Quid
Coactum.

29
Nominales.

Nullus actus potest esse violentus respectu suae potentiae.

Nullus actus est extrinsecus infusus potest esse violentus potentiae naturalis.

Amor & odium nullo modo possunt esse in eodem respectu eiusdem.

30

31

Voluntas dupliciter potest ab actu suo impediri.

Actur affectus. Hic proprie & immediate voluntas non patitur vim circa carentiam sui actus, quasi violenta sit illi haec amoris vel delectationis carentia; quia haec carentia provenit voluntati ab intrinseco (intellectu enim non valente comprehendere obiectum amabile, secundum inclinationem naturalem voluntatis est, ut careat affectu amoris illius obiecti) sed immediate vim patitur circa carentiam actus intellectus; quia intellectus a causa extrinseca impeditur a consideratione obiecti contra renisum voluntatis. Vnde ipsa etiam voluntas remote seu mediate vim patitur circa carentiam sui actus, qui debebat sequi ex consideratione intellectus.

Secundo, Potest voluntas impedi subtrahione concursus diuini, immediate ad ipsius actum necessarij, idque apprehenso iam obiecto per intellectum, & voluntate ad illud vel habitu vel motu preueniente affecta: quo modo quidam Doctores putant confirmatos in gratia non posse mortifere peccare. Etsi enim apprehendant bonum delectabile, & voluntas ad illud motu aliquo primo sollicitetur; tamen si Deus nolit praebere suum concursum ad eliciendum consensum, non poterunt consentire. In hoc & simili casu Almainus Tract. primo moralium c. 2. & Palud. in 4. quem ibidem citat, putant voluntatem violentem impedi, & carentiam consensus esse violentam ipsi: & ratio est; quia provenit a principio extrinseco, scilicet a Deo suspendente suum concursum; & est contra voluntatis inclinationem, quam habet ad illum consensum ratione primi motus, seu affectus praevientis.

Almainus.
Palud.

Gabriel.

Quae sententia, quod ad rem attinet, mihi placet, eamque tradit Gabr. in 2. d. 25. q. unica, a. 3. propositione tertia. Nam sicut potest fieri vis alicui rei, inferendo aliquid positivi contra naturalem inclinationem vel appetitum elicitem; ita potest fieri vis subtrahendo aliquid positivi contra rei inclinationem, quod fit per potentiam causae superioris suspendentis suum influxum, quem causa inferior postulabat. Quo modo dici potest, ignem Babylonicum per vim prohibitum divinitus ab vrendo; nam positus omnibus antecedenter necessarijs ad vrendum, & vi ipsius naturali ad hoc determinata, impeditus fuit contra naturalem inclinationem. Sic si quis videns Deum, non amaret, aut non gauderet, ob defectum concursus diuini; per vim censeretur impedi: quia quod non amaret, aut non gauderet, esset contra naturalem inclinationem actiuam. Si tamen modum loquendi vulgarem spectemus, proprie non dicitur voluntas hic vim pati aut *resistat*; Nam hoc nomen designat aliquam positivam impressionem fieri a causa extrinseca, qua impediatur a suo nativo motu: hic autem nihil positivum inferitur. Verum hoc ad modum loquendi pertinet.

DVBIVM II.

Utrum voluntas possit vim pati in actibus imperatis, & eorum cessatione?

32 **R**espondetur Possesse, ut recte hic D. Thomas. Hoc tamen sic intellige, non quod actus aliquis possit imperari a voluntate, seu ab eius pendere imperio, & simul esse violentus voluntati, hoc enim implicat (si enim pendet a voluntate

imperio, iam non est a vi extrinseca voluntatis, sed ab intrinseca, ac proinde non est violentus) sed quod illi actus, qui aliam solent imperio voluntatis excitari in ceteris animae potentijs, possint ab extrinseca causa excitari contra renisum voluntatis. Explico id in singulis potentijs subditis voluntati.

Primo, In intellectu, qui dupliciter potest habere aliquem actum seu cogitationem contra renisum voluntatis: Primo, Si Deus immediate illum applicet ad cogitandum; & tunc violentia proximè erit in actu intellectus: sic damnati perpetuo coguntur omnes suas miseras cogitare, ut quidam docent. Secundo, Si proponatur intellectui obiectum mediate phantasia, voluntate renitente: sic hominibus bonis & malis multae incidunt cogitationes contra voluntatem. Hic tamen vis ipsa non est immediate in actu intellectus; neque etiam in actu phantasiae (quia nulla causa creata extrinseca potest immediate in actu intellectus vel phantasiae, vel sensus exterioris influere) sed in motione spirituum, vel sanguinis, vel in alio actu, quo obiectum interius offertur; quo proposito naturaliter sequitur actus phantasiae vel intellectus.

Iidem modi duo locum habent in phantasia & sensibus exterioribus: possunt enim haec vires immediate applicari a Deo ad operandum contra voluntatis renisum (potest enim Deus facere, ut videas etiam clausis oculis, & obturatis auribus audias) & tunc vis immediate est in ipsa sensuum operatione: at causa creata non possunt id immediate, sed solum mediante alio; quatenus offerunt obiectum, vel impediunt ne quid interueniat inter obiectum & sensum; nam etiam tunc sensus necessariò operantur, etsi voluntas renitatur; quia ipsorum operatio non subest arbitrio voluntatis, nisi indirectè & remote, quatenus in potestate voluntatis est mouere membra, ea applicando, auertendo, vel aliquid interponendo.

Dico Secundo, Voluntas potest vim pati in cessatione actuum imperatorum, seu aliarum potentiarum. Patet ex D. Thoma. Potest autem id fieri dupliciter: Primo, Si membrum aliquod videtur detineatur ne possit moveri, vel spiritus ad motum necessarij subtrahantur, voluntate ad motum conante. Secundo, Si omnibus necessarijs positus, & voluntate conante ad motum, Deus non praebat concursum.

Dico Tertio, Violentia quae inferitur voluntati circa actus imperatos, non est violentia respectu ipsarum potentiarum, a quibus isti actus procedunt; sed solum respectu voluntatis. Patet ex dictis supra. Nam oriuntur isti actus ab intrinseca vi illarum potentiarum, & sunt iuxta illarum inclinationem. Idem dicendum de cessatione actuum, praeter eam quae fit subtractione concursus diuini. Omnis enim cessatio actus earum potentiarum, quae imperio voluntatis subsunt, est naturalis ipsis potentijs, praeter illam quae fit per nudam concursus diuini subtractionem; ut patet ex supradictis.

Voluntas
potest vim
pati circa
actum in-
tellectus
dupliciter.

Similiter
circa actus
phantasiae
& sensuum
exteriorum.

33
Potest vim
pati in ces-
satione a-
ctuum im-
peratorum,
dupliciter.

Qua ces-
satio ipsis
potentijs
fit violenta.